

negentiende zondag door het jaar B
12 augustus 2018

Namen hebben betekenis. Met een naam word je genoemd, nieuw en oorspronkelijk. Je wordt ermee gekend, een leven lang. Ermee aangesproken. Soms ter verantwoording geroepen. Of zwart gemaakt en verguisd. Maar hopelijk vooral toch ten diepste bemind, omdat je naam voor een ander betekenis en zin heeft gekregen. Omdat jouw naam leven geeft, een vonk van liefde voor een ander.

Met eerbied en genegenheid noemen we in deze kerk de naam van Sietse Greving, predikant van de Alkmaarse kapelkerk – ik mocht er ooit een lezing geven. Zijn naam betekent zoiets als ‘reis’ of ‘weg’, maar kan ook vertaald worden met ‘overwinningsvreugde’. Op zijn vakantiereis, onderweg in Zwitserland, kwam hij terecht in de maalstroom van een waterval in een rivier, waaruit hij niet meer naar boven kwam. Echtgenoot en vader van vier kinderen, negenendertig jaar oud. Het bericht van zijn overlijden schokte deze dagen de Alkmaarse geloofsgemeenschap, maar ook mijzelf heeft het bericht diep getroffen, omdat hij hier graag logeerde als gast van onze gemeenschap, en nog in juni van dit jaar in ons midden was. We hadden goede gesprekken over God en over kerk zijn in deze wereld. Hij omschreef zijn preken als existentieel, enthousiast en confronterend. „Ik wil graag dat we ervaren hoe benepen een leventje is dat alleen maar om onszelf cirkelt. Hoe gaaf is het om te leven in aanbidding van onze Schepper.”

Maar waar is de Schepper nu dan, denk ik aldoor. Waar is Hij die nooit varen laat het werk van zijn handen? Heel je leven stel je in dienst van zijn Naam en van zijn koninkrijk, en dan gebeurt er dit? Hoe onverdraaglijk is het dat het leven voor de rest gewoon doorgaat. Terwijl voor wie achterblijven de zon niet langer schijnt.

Dominee Sietse zou zeggen: ‘Open de Schrift en laten we lezen in Gods heilig Woord’. Zo toch is onze rijke traditie: dat wij lezen en zingen met woorden ten leven, dat wij Gods Naam wagen in alle tijden van ons leven en zijn Woord leren verstaan, dat van alle christelijk denken en spreken de bron is en het ijkpunt zou moeten zijn.

Zo doen we nu ook dit uur, Wij openen het boek van Gods Woord voor de wereld, en we lezen een belangrijk gebeuren op de levensweg van Elia. Zijn naam betekent: ‘Mijn God is de Heer’. En we lezen hoe Elia, zijn dienaar en profeet, op weg is. Of beter gezegd: hij is op de vlucht.

Zoveel heeft hij gegeven. Zoveel strijd geleverd. Zich zoveel moeite getroost om Gods diepe bewogenheid om mensen stem te geven, om zijn Naam te doen leven in deze wereld. Valse profeten had hij ontmaskerd. Wonderen gewrocht. En zelfs een dode weer tot leven gewekt door de hand van de levende God. Tot ongekende hoogte was hij gestegen ten overstaan van velen. En God was met hem.

Maar na de berg van ongekende hoogte kwam het dal van de dreiging en de schaduw van de dood. Izebel, vrouw van koning Achab en IJzeren Lady, had haar religie ingevoerd met de verering van de godheid Baäl. En Elia was haar natuurlijk een doorn in het oog. Vanuit zijn vertrouwen in de God van het Verbond triomfeerde hij op de berg Karmel over de priesters van Baäl. Hij was na zijn morele overwinning heel hard te werk gegaan en had vele profeten gedood. Een reactie van Izebel kon niet uitblijven. En zo sloeg Elia op de vlucht, bang voor de komende wraak.

Nooit tevoren was hij zó eenzaam geweest, zó alleen. Zelfs de wil tot leven was hem vreemd geworden. Het verlangen te sterven bijna tastbaar. 'Het wordt mij teveel, Heer. Laat mij sterven, want ik ben niet beter dan mijn vaderen'.

Elia is lichamelijk en psychisch moe. Het is genoeg geweest. Hij gaat erbij zitten. En daarna erbij liggen. Wat hem overkomt, lijkt op die van zovelen in onze tijd. Het leven kan zoveel van je vragen, dat je niet meer wil en niet meer kunt. Je kunt er niks aan doen, het overkomt je. En dat er dan zijn voor wie het leven blijkbaar gewoon doorgaat, komt je dan ineens onverdraaglijk voor. Aardedonker de zon. Geen woord dat iets zegt, geen naam nabij. Tenzij...

Een zorgzame engel raakt Elia aan. Niet dwingend, niet forcerend. Eerder wenkend, uitnodigend, om op te staan, om te eten en op krachten te komen. De gewone dingen kunnen soms helpen de dunne draad van het leven weer op te pakken. En nog een tweede keer komt de engel terug, ditmaal om aan te sporen te eten en op tocht te gaan. En langzaam komt de profeet weer op krachten, niet alleen fysiek, maar ook mentaal. Hij staat op en gaat op weg. Beeld van ons leven, hoe je na een diepe inzinking wordt aangeraakt om wegen te gaan van toekomst en nieuwe hoop.

Veertig dagen en veertig nachten loopt hij door, tot de berg van God, de Horeb. En we weten uit het vervolg, dat de Heer, de Eeuwige, de Levende, daar op die berg aan Elia voorbij zal trekken, en zich zal laten kennen in de stem van een zachte stilte. En hoe hij daar opnieuw geroepen wordt bij zijn diepste naam.

Je hebt een hele weg te gaan voordat je zeggen kunt: 'Mijn God is de Heer. Mijn God is Hij die is en die zal zijn. En die mij zendt – gezegend zijn Naam'.

Naast de figuur van Elia ontmoeten we vandaag – zoals in elke Eucharistie – ook Jezus. Evenals Elia is Hij onderwerp van gesprek en discussie. Ook Hij blijkt teken van tegenspraak. Want nog maar kort geleden deed Hij een opvallende uitspraak: 'Ik ben het brood dat uit de hemel is neergedaald'. En de mensen nemen daar aanstoot aan: wie denkt Hij wel dat Hij is? Maar Jezus herhaalt wat Hij eerder heeft gezegd, en doet er nog en schepje bovenop: 'Ik ben het levende brood dat uit de hemel is neergedaald. Wie van dit brood eet zal leven in eeuwigheid'.

Dus Jezus gééft geen brood, Hij is zelf het levende brood. Hij doet niet iets voor ons, Hij is Iemand voor ons. Iemand mét ons. Eén die naast ons gaat, ook waar geen mens meer meegaat, en geen god ons nog redt, dan alleen de ene en eeuwige, levende God.

Het brood dat Jezus is, blijkt zijn eigen vlees, zijn eigen lichaam te zijn. Hij geeft het voor het leven van de wereld. Hij geeft het voor al die velen op onze aarde, die geen deel van leven hebben, die geen stem meer over hebben om hun nood te klagen, hun verdriet en moeite te uiten. Jezus deelt ons zichzelf, zijn eigen leven uit. Dat is het mooiste wat je kunt geven aan een ander: jezelf, met al wat je bent.

Misschien zijn wij zelf wel bij tijd en wijle een beetje als Elia. We zitten neer en zien geen weg meer om te gaan. We liggen neer omdat we geen kracht meer vinden om te leven. En zoals Elia gesterkt werd met hemels brood, door de engel die het hem bracht, zo worden wij ook gesterkt met levend brood dat uit de hemel daalt. Jezus geeft zichzelf. En wij, die proberen in het spoor van Jezus ons leven gestalte te geven, worden vandaag bemoedigd en gesterkt om onze roeping opnieuw te verstaan en er een gelovig antwoord op te geven.

Wij zijn tot in onze diepste diepten gekend. En met al wat wij zijn, met al wat er leeft en omgaat in ons hart zijn we bemind. Niemand valt, of hij valt in Gods handen. En niemand leeft, of hij heeft een naam bij God en leeft naar God toe. Dat is een diep mysterie; je moet het eerst doorleven eer je ermee naar anderen gaat.

De liefde van God is sterker dan alle dood. En die liefde nu is tegelijk een geschenk om door te geven aan de velen om je heen. We zien ze van dag tot dag, de mensen die moedeloos neerliggen zoals Elia; ze zijn nooit ver. De vergeten bejaarde, de stekelige eenzame, de ongeneeslijke en uitgedokterde buurman, de ontheemde vluchteling, de getekende thuisloze, de afhankelijke meneer of mevrouw die maar nauwelijks kan rondkomen in het dagelijks bestaan, het ontredderde en ontroostbare gezin waarvan de vader en echtgenoot plotseling uit het leven is weggerukt. 'Hoe gaat het?' 'O, goed hoor'. En voor wie zich niet de moeite getroost door te vragen gaat het allemaal nog steeds goed in onze wereld.

Maar als je christen wilt zijn te midden van al die mensen, dan ben je ook instrument van Gods liefde. Ben je zijn stem in onze steden. Ben je zijn handen en voeten. Je kunt niet onbewogen blijven; er is nog zoveel te doen.

Wij vieren hier nu dit uur Eucharistie. Dat is dus niet zo vrijblijvend als weleens wordt gedacht. We zouden er tot in ons diepste innerlijk door bewogen moeten worden. Mogen wij worden aangeraakt door het mysterie van Gods liefde voor ons mensen, moge dat geheim ons van diepe vreugde vervullen, als gold het een overwinning, en ons toerusten en begenadigen om velen tot zegen te zijn, tot lof van de Levende; geheiligd worde zijn Naam.